

ความต้องการจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา*

THE NEEDS ASSESSMENT OF THE STUDENT SUPPORT SYSTEM UNDER THE OFFICE OF
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

เนตรนภิส สุขปลั่ง, ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ และ อรสา จรูญธรรม

Netnapis Sukplug, Chanchai Wongsirasawat and Orasa Charoontham

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Valaya Alongkorn Rajabhat University

Email: Netnapis.Suk@vru.ac.th, owen_toto@yahoo.com and orasa@vru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และสภาพที่ต้องการให้เป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รวม 384 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการ วิเคราะห์ PNI ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และสภาพที่ต้องการให้เป็น ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน สภาพที่ต้องการให้เป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.40) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน 2) การประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.27$)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; สถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research article are 1) to study the level of current reality and the desired conditions of the student care and support system of educational institutions under the Primary Educational Service Area Office. 2) To study the necessary needs of the student care and support system of educational institutions under the Primary Educational Service Area Office. The sample group used in the research was 384 teachers under the Primary

* Received October 10, 2023; Revised March 7, 2024; Accepted July 12, 2024

Educational Service Area Office. The sample size was determined using Crazy and Morgan's table. The research instrument is a questionnaire with a 5-level rating scale with a reliability of 0.99. Statistics used in data analysis are mean, standard deviation, and PNI analysis method. The results of the research found that 1) the current level of actual conditions and the condition that you want it to be of the operation of the student care and support system of the educational institution Under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.57) and when considering each aspect, it was found that it was at a high level in all 5 areas. The desired condition for the operation of the student care and support system of the educational institution. Under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office Overall, it is at the highest level ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.40) and when considering each aspect, it is found that it is at the highest level in all 5 areas. 2) Assessment of the needs and necessities of operating the student support system. Educational institutions under the Primary Educational Service Area Office The most important priority is the development and promotion of students ($PNI_{modified} = 0.27$).

Keywords: Needs assessment; The Student Support System; Educational Institution

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทาน พระราโชบายด้านการศึกษา ความว่า การศึกษา คือ ความมั่นคงของประเทศ ซึ่งตรงกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว 6 ด้าน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง การสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ความเสมอภาคและเท่าเทียม การสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การปรับสมดุลธรรมาภิบาลและการบริหารภาครัฐ ซึ่งรัชกาลที่ 10 ทรงเน้นความสำคัญ คือ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษา พระองค์ท่านต้องการสร้างให้คนไทยมีคุณสมบัติ 4 ด้าน คือ 1. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2. มีพื้นฐาน ชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3. มีงานทำ มีอาชีพ และ 4. เป็นพลเมืองดี (คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1, 2564) ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ดีโดยผ่านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียน การสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ ควบคู่ไปกับการปลูกฝังบ่มเพาะอุปนิสัยเพื่อให้มีพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดี ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายด้านคุณภาพผู้เรียน มีเป้าประสงค์คือ ผู้เรียนทุกคนมีทักษะชีวิต มีสุขภาพที่เหมาะสมตามวัย มีความเข้มแข็ง อดทน และสามารถพึ่งตนเองได้ในสังคม อนาคตที่ซับซ้อนสามารถป้องกันตนเองจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่และป้องกันตนเองจากปัญหาเสพติดได้

กระทรวงศึกษาธิการได้นำภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) และนโยบายรัฐบาลทั้งในส่วนนโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย และนโยบายเร่งด่วนเรื่องการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคาดหวังว่า

ผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนั้น ในการเร่งรัดการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นความไว้วางใจให้กับสังคม และผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหลักการสำคัญในการประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 การสร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจให้กับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนและประชาชน โดยให้ทุกหน่วยนำรูปแบบการทำงานโดยบูรณาการการทำงานร่วมกัน และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กรประชาชนและประเทศชาติ โดยให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผ่านกลไกการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย การยกระดับคุณภาพการศึกษา การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้สนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้ามาดำเนินการ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่นกระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบปัญหา คือ ครูมีภาระงานมากทำให้ไม่สามารถดำเนินการรู้จักนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ครูขาดการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบและการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษ กระบวนการคัดกรองนักเรียน พบปัญหา คือ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลการวิเคราะห์นักเรียน วิธีการวิเคราะห์นักเรียนไม่หลากหลาย และการใช้ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนไม่มีประสิทธิภาพ กระบวนการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบปัญหา คือการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่หลากหลาย ครูขาดทักษะด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษา และปัจจัยอื่นๆภายนอกส่งผลต่อความสำเร็จในการแก้ปัญหาที่นักเรียน เช่น ความร่วมมือของผู้ปกครอง สภาพชุมชน และขาดความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย เป็นต้น กระบวนการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา พบปัญหา คือ สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนไม่ไว้วางใจกัน ทำให้ไม่สามารถเปิดใจร่วมกันแก้ปัญหา ครูวิทยุคณินน้อยขาดประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ อีกทั้งครูมีงานสอนมากเกินไปทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนไม่มีกลวิธีที่หลากหลายในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด และกระบวนการส่งต่อนักเรียน พบปัญหา การขาดกระบวนการดำเนินการส่งต่อ ภายนอกอย่างเป็นระบบ และครูขาดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการส่งต่อนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต1, 2565) ดังนั้นในการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้นั้นผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญแนวคิดวิธีการแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพราะเป็นปัจจัยและบทบาทที่สำคัญที่จะพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดผลสำเร็จเนื่องจากการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปได้ยากที่จะแก้ไขเพียงลำพังหรือเพียงนโยบาย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนทั้งระบบโรงเรียนจึงสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมทำงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสาร ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมแบบภาคีเครือข่าย โดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือ นักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาดตนเองตามศักยภาพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้นั้นควรนำหลักการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เพื่อเป็นการระบุความต้องการจำเป็นของบุคลากร เมื่อประเมินแล้วสามารถเห็นถึงความต้องการจำเป็นระดับองค์กร ซึ่งผู้บริหารสามารถเลือกความต้องการจำเป็นนั้นมาวางแผนเพื่อดำเนินการ และปรับปรุงพัฒนาส่วนที่ขาดอยู่ให้สมบูรณ์ (สุวิมล ว่องวานิช. 2548) โดย Witkin และ Altschuld (1995) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็นคือ ความแตกต่างหรือช่องว่าง (gap) ระหว่างสิ่งที่เป็นอย่าง (what is) หรือ สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (Current actual

situation) และสภาพที่ต้องการให้เป็น (The condition that you want it to be) หรือสภาพที่พึงปรารถนา ซึ่งจะได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ และนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อให้โรงเรียนได้มีแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จะได้ร่วมมือกันช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้มีพัฒนาการก้าวหน้าในทุกด้าน สามารถปรับตัว แก้ปัญหา พัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จและอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และสภาพที่ต้องการให้เป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 230,825 คน
- 1.2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจำนวน 384 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 ; อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน โดยผู้วิจัยได้ ทำการสุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified ORandom Sampling) และใช้ภูมิภาคเป็นชั้นของการสุ่ม เทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครซีและมอร์แกน ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และสภาพที่ต้องการให้เป็น ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นแบบสอบถามที่มีรูปแบบการตอบสนองสภาพ (Dual Response) คือ สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (Current actual situation) และสภาพที่ต้องการให้เป็น (The condition that you want it to be) คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหาปัญหา และการส่งต่อ จำนวน 50 ข้อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ หาค่าความเที่ยง (reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยมีผลการวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือ และนำหนังสือจากจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กำหนดระยะเวลาในการรับแบบสอบถามคืน โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งสิ้นจำนวน 384 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และสภาพที่ต้องการให้เป็น ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D)

ตอนที่ 3 การประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 74 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 62

2. ระดับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และสภาพที่ต้องการให้เป็น ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าในภาพรวมและรายด้านทุกด้านของสภาพที่ต้องการให้เป็นมีค่าเฉลี่ยมากกว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เมื่อพิจารณาสภาพที่เป็นจริงของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนี้ การคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.62) การส่งต่อ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.60) รองลงมาคือ การป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหาปัญหา ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.61) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.60) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.58)

2.2 เมื่อพิจารณาสภาพที่ต้องการให้เป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.40) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ การคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.42) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.42) การส่งต่อ ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.41) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหาปัญหา ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.61)

ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตามสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และสภาพที่ต้องการให้เป็นในภาพรวมและรายด้าน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	N = 384					
	สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน			สภาพที่ต้องการให้เป็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.87	0.60	มาก	4.74	0.41	มากที่สุด
2. การคัดกรองนักเรียน	3.89	0.62	มาก	4.73	0.42	มากที่สุด
3. การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน	3.82	0.58	มาก	4.73	0.42	มากที่สุด
4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหาปัญหา	3.87	0.61	มาก	4.72	0.42	มากที่สุด
5. การส่งต่อ	3.89	0.60	มาก	4.73	0.41	มากที่สุด
รวม	3.86	0.57	มาก	4.73	0.40	มากที่สุด

3. การประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3.1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.27$) ลำดับที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.25$) และลำดับสุดท้ายมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ด้าน คือ การป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหา การส่งต่อ ($PNI_{modified} = 0.24$) ตามลำดับ **ดังตารางที่ 2**

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

รายการประเมิน	สภาพ	สภาพ	ความต้องการ	
	D	I	PNI	ลำดับ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.87	4.74	0.25	2
2. การคัดกรองนักเรียน	3.89	4.73	0.25	2
3. การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน	3.82	4.73	0.27	1
4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหาปัญหา	3.87	4.72	0.25	4
5. การส่งต่อ	3.89	4.73	0.24	4

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา ระดับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน สภาพที่ต้องการให้เป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันโดยรวมและด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่ต้องการให้เป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในปัจจุบันเป็นการทำให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยตามนโยบายของกระทรวงมีการติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดและส่งเสริมโดยมีการคัดเลือกลำดับที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบ

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่ง นักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ พิทักษ์ปกป้องคุ้มครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการ ที่ถูกต้อง เหมาะสม และทันสมัย และได้รับการพัฒนาในทุกมิติเพื่อให้เป็นคนดีมีความสุข และ ปลอดภัยในสภาพสังคมปัจจุบันของผู้เรียน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) และยังสอดคล้องกับวิจัยการศึกษาของสุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561) พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำ คุณหญิงเนื่องบุรีโดยภาพรวมและรายได้อยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก พบว่า การสื่อสารของทางโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีกับผู้ปกครองมีความเข้าใจและความร่วมมือค่อนข้างน้อย จึงควรมีการดำเนินการคือ ควรชี้แจงให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมพัฒนาความสามารถและการสร้างคุณค่าให้ผู้เรียน โรงเรียนควรเพิ่มความสำคัญโดยให้ครู ประจำชั้น หรือ ครูที่ปรึกษา สำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมของนักเรียน เช่น จัดโครงการ ส่งเสริมกิจกรรมชุมนุมตามความถนัดตามความสามารถให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนให้มากขึ้น และดักลาส (Douglas) ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีความผิดปกติทางอารมณ์หรือพฤติกรรม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความต้องการบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ให้มีรูปแบบทางเลือกที่จะต้องการได้รับการสนับสนุน เพื่อให้มีความเข้าใจที่ดีขึ้น มีการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเป็นรายบุคคลสำหรับนักเรียนที่มีความผิดปกติ ทางอารมณ์หรือพฤติกรรม มีการประสานงานไปยังผู้เกี่ยวข้อง เมื่อนักเรียนเข้าสู่ช่วงวัยที่เหมาะสม จะต้องได้รับความร่วมมือจากครอบครัว เพื่อให้การสนับสนุนพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางบวก การเตรียมความพร้อมของนักเรียน การวางแผน การศึกษาที่ดี จะทำให้นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรม มีการ ปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ครอบครัว ชุมชนมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงอย่าง มาก นักเรียนควรได้รับการศึกษาและบริการทางสังคมเพื่อให้พวกเขามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

2. ประเมินความต้องการจำเป็นการประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิเคราะห์ พบว่าด้านที่ต้องการพัฒนามากที่สุด คือ 1. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 2. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3. ด้านการคัดกรองนักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เพราะชุมชนมีความใส่ใจ และบางโรงเรียนมีบริบทที่มีศักยภาพในการส่งเสริม แต่บางโรงเรียนต้องอาศัยทรัพยากรในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กจะขาดบุคลากรและทรัพยากรอย่างมากจึงสำคัญมากที่ต้องมีภาคีเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 นพเกล้า ทองธรรมมา (2563) ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในด้าน การคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับสูงสุดลำดับที่ 2 คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียนลำดับที่ 3 มี 2 ด้าน โดยค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อ นักเรียน ลำดับสุดท้าย คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

องค์ความรู้การวิจัย

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถสำเร็จได้ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 4. ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหาปัญหา 5 การส่งต่อ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการสนับสนุน โดยพัฒนาตามระดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังนี้ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรจัดทำ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นักเรียนในแต่ละส่วน ควรเป็นเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้ สามารถเก็บข้อมูลนักเรียนได้ครอบคลุม มีความเป็น ปัจจุบันและสามารถเรียกดูข้อมูล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียนสถานศึกษา ควรมีการกำหนด เกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา อย่างชัดเจนโดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม ในการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการพัฒนาและส่งเสริม นักเรียน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน เพื่อนักเรียน จะได้ใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ 4. ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหาปัญหา ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจ ในแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา นักเรียนอย่างถูกต้อง ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การให้คำปรึกษาแก่นักเรียน การเอาใจใส่ในการดูแลนักเรียนด้วยความเต็มใจ ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างความตระหนัก ให้กับครูในโรงเรียน ในการร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหา 5. ด้านการส่งต่อ สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการวางแผนการส่งต่อ ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ดำเนินการส่ง ต่อภายในสถาบัน การส่งต่อภายนอกสถาบัน ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อ ภายในของผู้เรียนที่มีปัญหาไปยัง ครูแนะแนว/ครูวิชาการ และให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถ พิเศษได้แสดงออกในสิ่งที่ตนถนัด ครูแนะแนวควรให้คำแนะนำในการเรียนต่อ การประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมพัฒนาคณะกรรมการดำเนินงานให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนและมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมความเข้าใจให้กับผู้ปกครองเพื่อความเข้าใจในการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนให้มากขึ้นเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
2. สถานศึกษาควรประยุกต์ใช้การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพ ผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. ควรมีการพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฐกร สุขสม. (2553). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกเพื่อ พัฒนาอาชีพ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นพเกล้า ทองธรรมมา. (2563). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เพ็ญผกา กาญจนเภาส. (2560). *การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2561). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ค้นคว้าอิสระนี้หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาแผน ข. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 (2565). *คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 (2565). *รายงานผลการดำเนินการเปิด โอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 1*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2563). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2563, จาก http://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=2&content_id=156.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาในประเทศไทย และประเทศที่คัดสรร เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา.
- Douglas Cheney. (2560). *Transition of Secondary Student with Emotional or Behavioral Disorders*. Retrieved August 27, 2017. from <http://digitallibrary.usc.edu/cdm/ref/collection/p15799coll/16id/77364>
- Krejcie, Robert, V. and Morgan, Daryle W. (2012). *Determining Sample Size For Research Activities*. *Psychological Measurement*. 30(3) 607-610.